

המכון הישראלי לייצוא ולשיתוף פעולה בין-לאומי
The Israel Export & International Cooperation Institute

ליטא - ישראל

היחידה הכלכלית
מכון היצוא
אוגוסט 2011

תוכן עניינים

2 ..... תקציר מנהלים

3 ..... רקע כללי

4..... היסטוריה

4..... דת וחברה

5 ..... תאור הסביבה הכלכלית

6..... הסביבה העסקית בליטא

7..... אינדיקאטורים כלכליים

10..... מגזרים עיקריים

11..... התפתחויות אחרונות

12..... מבט לשנים קדימה

13 ..... סחר חוץ

14..... יצוא

15..... יבוא

16..... דירוג במדדים בינלאומיים

17 ..... המסחר עם ישראל

17..... יבוא

18..... יצוא

19 ..... ניתוח ענפי הזדמנויות ליצואן

19..... ענפים פוטנציאליים להשקעה של היצואנים הישראליים

20 ..... סיכום

תקציר מנהלים

ליטא הינה מדינה אירופאית הממוקמת לחופו המזרחי של הים הבלטי. שטחה עולה על 65 אלף קמ"ר וחיים בה כ-3.3 מיליון תושבים. בשנת 2010 עמד התוצר המקומי הגולמי במונחי כוח קנייה על כ-56 מיליארד דולר, גידול של 2.2% ביחס לשנת 2009. במונחי כוח קנייה עלה התוצר לנפש ב-2.9%. בחמש השנים הקרובות צפוי שיעור הצמיחה של התוצר לעמוד על כ-4% בממוצע שנתי.

רפובליקת ליטא הינה דמוקרטיה פרלמנטארית אשר בראשה עומדת הנשיאה דליה גריבאוסקייטה, אשר נבחרה בבחירות ישירות. נכון ליוני 2011 הקואליציה הינה המיעוט בפרלמנט היות והיא מורכבת מ-69 מתוך 141 המושבים הקיימים.

דרוג האשראי של ליטא הניתן על ידי חברת Moody's הינו Baa1. הדירוג הנמוך משקף את ההשפעה המתמשכת של המיתון על איתנותה הפיננסית של ליטא. סוכנות דירוג האשראי מעריכה כי שיעור החוב לתוצר צפוי להגיע לכ-50% בשנת 2012, שיעור הנחשב לגבוה מאוד עבור מדינה השומרת על שער חליפין קבוע מול מטבע זר (אירו).

מרבית התוצר נובע ממגזר השירותים. ענפי הייצור המובילים במדינה הינם: מוצרי מזון, כימיקלים וריהוט, אולם היקף היצוא של המדינה מצומצם ולכן ליטא אינה מהווה יצואן עולמי משמעותי.

עיקר היצוא מליטא הוא של מוצרים מינרליים (23%), מכונות וציוד חשמלי (10%), כימיקלים (8%) וציוד תובלה (7%), כאשר מדינות היעד העיקריות הן רוסיה (16%), גרמניה (10%), והמדינות השכנות, לטביה ופולין. עיקר היבוא לליטא הינו של: מוצרים מינרליים (33%), מכונות וציוד חשמלי (12%) וכימיקלים (11%). מדינות המוצא העיקריות הינן: רוסיה (33%), גרמניה (11%) והמדינות השכנות.

נכון לשנת 2010, עמד היקף הסחר של ישראל עם ליטא על סך של 52.8 מיליון דולר, גידול של 57.7% לעומת שנת 2009, בה חלה ירידה חדה ביבוא וביצוא בעקבות השפעות המשבר הכלכלי העולמי. ישראל מייבאת מליטא בעיקר בעלי חיים (בקר) (52% מהיבוא) ותכשירי מזון (13%), ומייצאת בעיקר מכונות וציוד חשמלי (38% מהיצוא) ותכשירים צמחיים (11%).

שני גורמים מרכזיים המשפיעים על עתידה הכלכלי של ליטא הם:

1. המשך מדיניות ממשלתית המשפרת את הסביבה העסקית במדינה והמקדמת השקעות זרות.
2. צמצום תופעת ההגירה השלילית של האוכלוסייה המשכילה בגיל העבודה.

רקע כללי¹

רפובליקת ליטא הינה מדינה אירופאית הממוקמת לחופו המזרחי של הים הבלטי. ליטא גובלת בלטביה מצפון, בבלרוס ממזרח, ובפולין וברוסיה (מחוז קלינינגרד) מדרום. שטחה של המדינה עולה על 65 אלף קמ"ר וחיים בה כ-3.3 מיליון תושבים. בירת המדינה היא וילנה המונה מעל לחצי מיליון איש. מרכז הגיאומטרי של יבשת אירופה נמצא בליטא, 25 קילומטרים צפונית לוילנה. מאז 1991 גדל הפער בין ההכנסה לעובד במרכזים עירוניים, ובמיוחד בבירה, לבין ההכנסה לעובד באזורים הכפריים. הצרכנים באזורים עירוניים פיתחו הרגלי צרכנות מערב אירופאים, המאופיינים בשיעור גבוה של הוצאות פנאי (מסעדות ונופש) מסך ההכנסה, ביחס לצרכנים באזורים הכפריים. השפה הרשמית היא ליטאית, השייכת לקבוצה הבלטית של השפות האינדו-אירופאיות, ומרבית האוכלוסייה דוברת גם רוסית. המטבע המקומי הינו "ליטאס" (LTL).

מפת ליטא

משטר

רפובליקת ליטא הינה דמוקרטיה פרלמנטארית אשר בראשה עומדת הנשיאה דליה גריבאוסקייטה, אשר נבחרה בבחירות ישירות, ברוב של 70% מהקולות. הנשיאה נבחרה בתור מועמדת עצמאית (ללא מפלגה). מערכת המפלגות בליטא הינה מערכת מרובת מפלגות, והפרלמנט הנוכחי מורכב משתי מפלגות ימין, איחוד המולדת (TS) ומפלגת התחייה הלאומית (TPP), ומשתי מפלגות מרכז, התנועה הליברלית (LRLS) ואיחוד

¹ הנתונים נלקחו מה-Economist Intelligence Unit, מאתר שגרירות ליטא בישראל, מאתר נשיאת ליטא, מאתר המכון הישראלי לדמוקרטיה ומאתר משרד החוץ של ליטא.

ליברלים ומרכז (LCS). מפלגת איחוד המולדת (TS) זכתה בבחירות האחרונות עם כ-20% מהקולות. נכון ליוני 2011 הקואליציה הינה המיעוט בפרלמנט היות והיא מורכבת מ-69 מתוך 141 המושבים הקיימים. המפלגות השונות מבחינה אידיאולוגית המרכיבות את הקואליציה וחוסר האמון של הציבור בפוליטיקאים יוצרים חוסר יציבות פוליטית, אולם אין צפי לשינויים במדיניות הממשל לגבי חשיבות סחר החוץ למדינה, היות ויש הסכמה נרחבת בנושא. כהונת 5 השנים של הנשיאה תסתיים במאי 2014 והבחירות הפרלמנטאריות הבאות יתקיימו בשנת 2012 (נערכות אחת ל-4 שנים).

היסטוריה

ליטא מוזכרת לראשונה בכתב גרמני משנת 1009 אשר עסק בתיעוד ההיסטוריה של האימפריה הרומית הקדושה. בשנת 1253 הוקמה מדינת ליטא עם הכרתו של מינדאוגס, מנהיגה הראשון של ליטא המאוחדת, למלך. בשנת 1323 וילנה הוכרה לראשונה בתור בירתה של הדוכסות הליטאית הגדולה. בשנת 1385, הדוכס הגדול יוגאילה איחד את דוכסות ליטא עם פולין וקיבל את הנצרות, ובכך ליטא הייתה למדינה האחרונה להתנצר באירופה. בשנת 1569 שני העמים השתלבו רשמית לחבר העמים הפולני ליטאי אשר התפרס על שטחי ליטא, פולין, לטביה, אוקראינה ובלרוס. בשנת 1971 חיבר חבר העמים חוקה שהייתה החוקה הראשונה באירופה.

בשנת 1795 רוסיה, פרוסיה ואוסטריה חילקו את חבר העמים הפולני ליטאי ומרבית שטחה של ליטא סופח לרוסיה. לאחר מספר מרידות בשלטון הרוסי הכריזה ליטא על עצמאותה בשנת 1918, אם כי בשטח מוגבל בלבד. בשנת 1920 וילנה נכבשה על ידי פולין וקאונס הפכה לבירת ליטא העצמאית. בהתאם להסכם ריבנטרופ-מולוטוב, השתלטה רוסיה בשנת 1940 על ליטא, ובשנים 1941-1944 הייתה נתונה תחת כיבוש נאצי. לאחר מלחמת העולם השנייה קמה תנועה בשם "מלחמה לאחר המלחמה" אשר ניסתה לעצור את הכיבוש הסובייטי הקומוניסטי אשר נכפה על העם הליטאי, אך תנועה זו כשלה ונעלמה בשנות ה-50 המוקדמות.

ב-11 למרץ 1990 הוכרזה עצמאותה המחודשת של ליטא. בשנת 2004 הצטרפה ליטא לאיחוד האירופי ולנאט"ו.

דת וחברה

אוכלוסייתה של ליטא מורכבת מ-115 קבוצות אתניות שונות, המרכזיות בהן: ליטאים (83.1%), פולנים (6%), רוסים (4.8%) ובלרוסים (1.1%). בהתאם לזאת, ישנן דתות רבות במדינה. הדת המרכזית הינה נצרות קתולית, דתות נוספות הינן נצרות אורתודוקסית, נצרות לותרנית, נצרות רפורמית, יהדות ואיסלם. הנצרות הקתולית הינה הדת המרכזית בליטא מאז סוף המאה ה-4 לספירה.

תאור הסביבה הכלכלית

ליטא הפכה לחברה בארגון הסחר העולמי והצטרפה לאיחוד האירופי במאי 2004. למרות הצטרפותה לאיחוד האירופי, עיקר הסחר של ליטא נובע מסחר עם מדינות שכנות במרכז ומזרח אירופה, ורוסיה בפרט. ליטא הינה יצואנית ויבואנית קטנה יחסית, והיא מדורגת במקום ה-67 ברשימת היבואניות ובמקום ה-69 ברשימת היצואניות². תחומי התעשייה מוטי הייצוא הינם: מוצרים מינרליים ומכונות וציוד חשמלי³. היקף הייצוא של סחורות ושירותים מליטא בשנת 2010 הגיע לכ-25 מיליארד דולר.

הפרטת הגופים הגדולים בבעלות ממשלתית בליטא כמעט הושלמה. מדיניות החוץ ותמיכה בעסקים סייעו במעבר מכלכלת התכנון המרכזי הישנה לכלכלת שוק. מונעת על ידי ייצוא וביקושים מקומיים, כלכלת ליטא צמחה ב-8% בממוצע שנתי במהלך ארבע השנים לפני פרוץ המשבר הכלכלי בשנת 2008. עם פרוץ המשבר הכלכלי העולמי ובמהלכו בשנים 2008-09, חוו שלוש הרפובליקות הבלטיות הסובייטיות לשעבר, ליטא, לטביה ואסטוניה, מיתון כלכלי מהחמורים בעולם בשנתיים אלו. את הביטוי לכך ניתן לראות בצניחה בתמ"ג בשנת 2009 (כ-15%) ובשיעור הצמיחה הנמוך בתמ"ג במהלך 2010 (2.2%). נכון לשנת 2010, עמד התמ"ג על כ-56 מיליארד דולר במונחי כוח קנייה והתוצר לנפש על 16,841 דולר במונחי כוח קנייה (צמיחה של 2.9% ביחס לשנת 2009).

השפעות המשבר הגלובלי ניכרו גם במעבר לעודף בחשבון השוטף. בשנים 2007-08 עמד הגירעון בחשבון השוטף על כ-14% מהתמ"ג. בשנתיים לאחר מכן, בשנים 2009 ו-2010, נרשם עודף בחשבון השוטף של 4.5% ו-1.8% מהתמ"ג בהתאמה. המעבר לעודף בחשבון השוטף בשנתיים אלו נבע מירידה חדה בביקושים שבאה לידי ביטוי בקיצוץ ביבוא להיקף של כמעט מחצית מהיקף היבוא בשנת 2008.

בשנת 2009, השיקה הממשלה קמפיין בפרופיל גבוה, בראשות ראש הממשלה קוביליוס, במטרה למשוך השקעות זרות ולפתוח שווקים ליצוא⁴. עם זאת, הצמיחה הכלכלית הייתה מצומצמת ושיעור האבטלה המשיך לטפס כלפי מעלה ועמד על 17.8% בשנת 2010. ענף הפעילות העיקרי של ליטא (לפי שיעור מהתוצר) הינו מגזר השירותים, כאשר מגזר זה מתפתח בשנים האחרונות עקב עליית המודעות והשימוש בטכנולוגיות מידע ותקשורת מתקדמות (ICT).

שחיתות ובירוקרטיה סבוכה, הבאים לידי ביטוי בחוסר שקיפות רגולטורית, ממשיכות להוות גורם מרתיע למשקיעים פוטנציאליים. מנגד מקדמת ליטא מדיניות לטיפול בבעיות אלו, ולראייה הגידול בנכונותם של משקיעים זרים להשקיע בליטא. נכון לשנת 2009 עמדו

² על פי CIA World Factbook.

³ נתוני Economist Intelligence Unit, אוגוסט 2011.

⁴ על פי CIA World Factbook.

ההשקעות הזרות הישירות (FDI) על סך של 2,981 יורו לנפש, לעומת 1,368 יורו לנפש בשנת 2004 (גידול ממוצע של כ- 17% לשנה במהלך התקופה)⁵.

בדומה למרבית מדינות הגוש הסובייטי לשעבר, המגמות הדמוגרפיות השליליות המצביעות על התכווצות האוכלוסייה, מהוות את האתגר המשמעותי ביותר עבור הכלכלה הליטאית. על פי ההערכות, האוכלוסייה בגיל העבודה (64-15) צפויה להצטמצם בשיעור שנתי ממוצע של 1.28% בין השנים 2011-2030. בשנים אלו, האוכלוסייה כולה צפויה להצטמצם בשיעור שנתי של 0.5%. מגמה זו נובעת מהזדקנות האוכלוסייה עקב שיעורי ילודה נמוכים, שיעורי תמותה גבוהים⁶ ומהגירה שלילית של כוח עבודה צעיר ומשכיל, למדינות האיחוד האירופי בהן השכר גבוה יותר.

לליטא פוטנציאל רב להדביק את חברות האיחוד האירופי המפותחת יותר. המדיניות הממשלתית צפויה להישאר חיובית באופן כללי, ואימוץ הדרגתי של טכנולוגיות מידע ותקשורת מודרניות (ICT) יסייעו לכלכלה לקיים צמיחה של שיעורי פריון העבודה, גם תוך צמצום הפער בין ליטא למדינות המפותחות יותר. עם זאת, התחזית הדמוגרפית השלילית תקזז את מלוא השיפור בפריון העבודה ותוביל לירידה בשיעור הצמיחה של התוצר לנפש. תחזית קצב צמיחת התוצר הריאלי בטווח הארוך, עומדת על 2.8%, אף כי נמוכה מביצועי העבר, למעשה עולה על ביצועי העבר של כלכלות דומות. שמירה על קצב צמיחה זה על פני תקופה של 25 שנים יאפשר לתמ"ג לנפש (לפי שערי החליפין בשוק) לעלות מ-27% ביחס לרמה בגרמניה בשנת 2009, ל-50% ביחס לרמה הגרמנית בשנת 2030. עם זאת, קיים סיכון כי בפועל תהיה הצמיחה איטית יותר, זאת במידה והממשלות לא ימשיכו לפעול לשיפור עידוד וחיוזוק הסביבה העסקית.

הסביבה העסקית בליטא

דרוג האשראי של ליטא הניתן על ידי חברת Moody's הינו Baa1. הדירוג הנמוך משקף את ההשפעה המתמשכת של המיתון על איתנותה הפיננסית של ליטא. סוכנות דירוג האשראי מעריכה כי שיעור החוב לתוצר צפוי להגיע לכמעט 50% במהלך שנת 2012, כאשר שיעור זה נחשב לגבוה מאוד עבור מדינה השומרת על שער חליפין קבוע מול מטבע זר (אירו). על פי התחזיות לחמש השנים הקרובות, צפוי שיפור מוגבל בסביבה העסקית של ליטא. פגיעתו של המשבר הכלכלי בביצועיהם של מספר תחומי תעשייה בשנים 2008-2009 צפויה להאט את השיפור בסביבה העסקית. הציון הכללי שניתן לסביבה העסקית בליטא, על פי התחזיות עד לשנת 2015, עולה ל-6.55 (מתוך 10). ציון זה מציב אותה במקום ה-7 בקרב 16 מדינות מזרח אירופה המדורגות. עם זאת, הדירוג העולמי של ליטא יורד מ-40, אשר

⁵ מתוך מצגת " Drivers & Constraints :Lithuania's Economic Outlook ", של DNB NORD BANK.
⁶ ביחס ליתר מדינות האיחוד האירופי. עם זאת, שיעורי התמותה בליטא הינם הנמוכים מבין מדינות הבלטיות.

ניתן עבור השנים 2005-2009, ל-41, עבור השנים 2010-2014.⁷ הגורמים התורמים לדירוג הינם השיפורים בסביבה המקרו כלכלית, אשר באו לידי ביטוי בעיקר בצמצום הרגולציה ובעידוד ההשקעות הזרות. הגורם העיקרי שפוגע בדירוג הוא הזדמנויות השוק המצומצמות עקב היותו של השוק קטן מלכתחילה והצטמקותו במהלך המשבר. לאחר שבמהלך 2009 העלתה הממשלה את שיעור מס החברות ל-20%, בינואר 2010 הממשלה הורידה אותו בחזרה לרמתו המקורית (15%).

אינדיקטורים כלכליים⁸

שנה	2010	2009	2008	2007	2006
צריכה פרטית במיליוני דולרים	23,433	25,418	31,097	25,252	19,422
צריכה פרטית לנפש בדולרים	7,040	7,590	9,240	7,460	5,710
תמ"ג במיליוני דולרים במונחי PPP	56,061	54,808	63,700	60,565	53,563
תמ"ג לנפש בדולרים במונחי PPP	16,840	16,360	18,920	17,890	15,740
חוב חיצוני במיליוני דולרים	29,876	31,717	31,777	29,430	18,559
שיעור החוב חיצוני מהתמ"ג	82.2%	85.9%	67.2%	75.3%	61.7%
שיעור האבטלה	17.8%	13.7%	5.8%	4.3%	5.6%
יצוא סחורות ושירותים במיליוני דולרים במונחי שווי שוק	25,002	20,172	28,321	21,146	17,775
יבוא סחורות ושירותים במיליוני דולרים במונחי שווי שוק	25,344	20,698	33,908	26,362	20,837
יצוא סחורות ושירותים כאחוז מהתמ"ג במונחי שווי שוק	68.8%	54.6%	59.9%	54.1%	59.1%
יבוא סחורות ושירותים כאחוז מהתמ"ג במונחי שווי שוק	69.7%	56.1%	71.7%	67.4%	69.3%
שיעור צמיחת התמ"ג הריאלי לנפש	1.3%	-14.7%	2.9%	9.8%	7.8%
שעור אינפלציה	3.8%	1.3%	8.5%	8.1%	4.5%

מגמות כלכליות צפויות בטווח הבינוני ארוך:

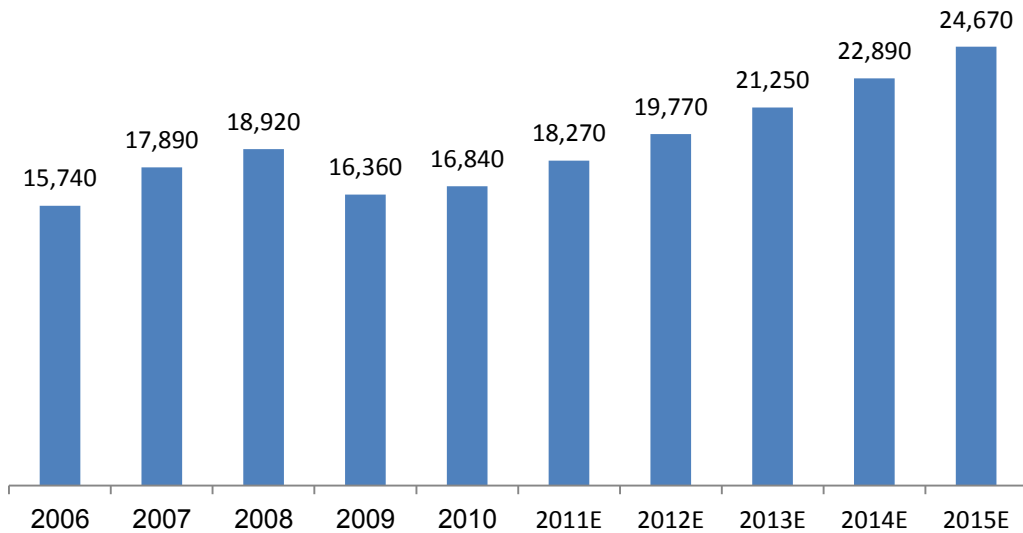
- המשך גידול של התמ"ג והתוצר לנפש הנובעים מהמשך גידול בצריכה הפרטית, מעידוד השקעות מקומיות וזרות ומפיתוח בחסות האיחוד האירופי.
- גידול מתמשך בגירעון המסחרי השוטף עקב צמיחה חזקה יותר ביבוא ביחס לצמיחה החזויה בייצוא.
- צמיחה של השווקים המקומיים כתוצאה מהתאוששות מהשפעות המשבר הכלכלי.
- יציבות מחירים ושע"ח מול הדולר בשנים הבאות הנובעות מההתאוששות הכלכלית בעולם.

⁷ לפי הדירוג של Economist Intelligence Unit, יוני 2010.
⁸ נתוני Economist Intelligence Unit, אוגוסט 2011.

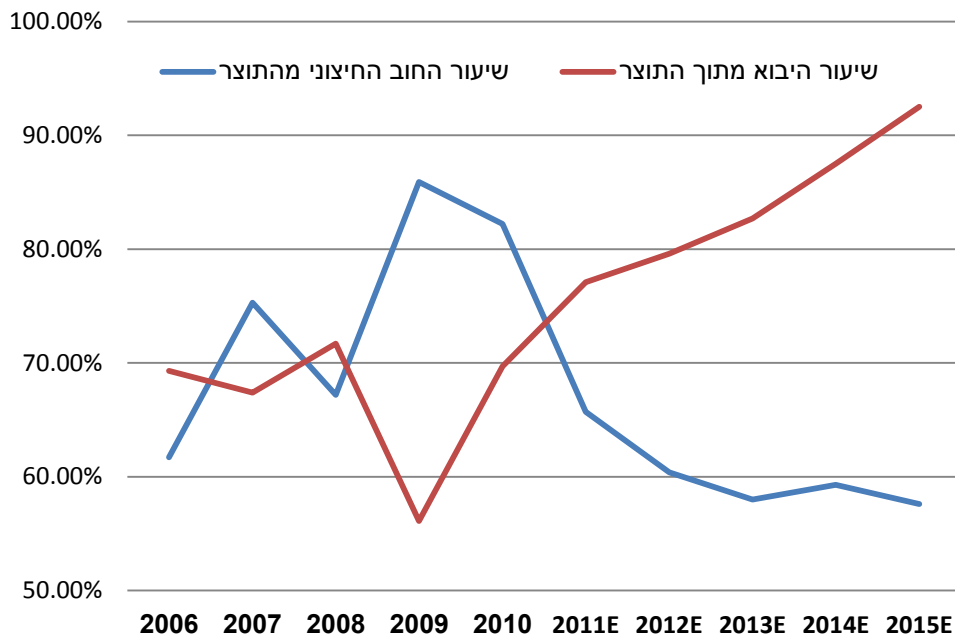

ה. קיטון בשיעורי האבטלה וירידות בכוח העבודה עקב הזדקנות האוכלוסייה והגירה של האוכלוסייה הצעירה למדינות האיחוד האירופי האחרות.

התוצר לנפש של ליטא, נתוני עבר ותחזית, בדולרים במונחי PPP⁹

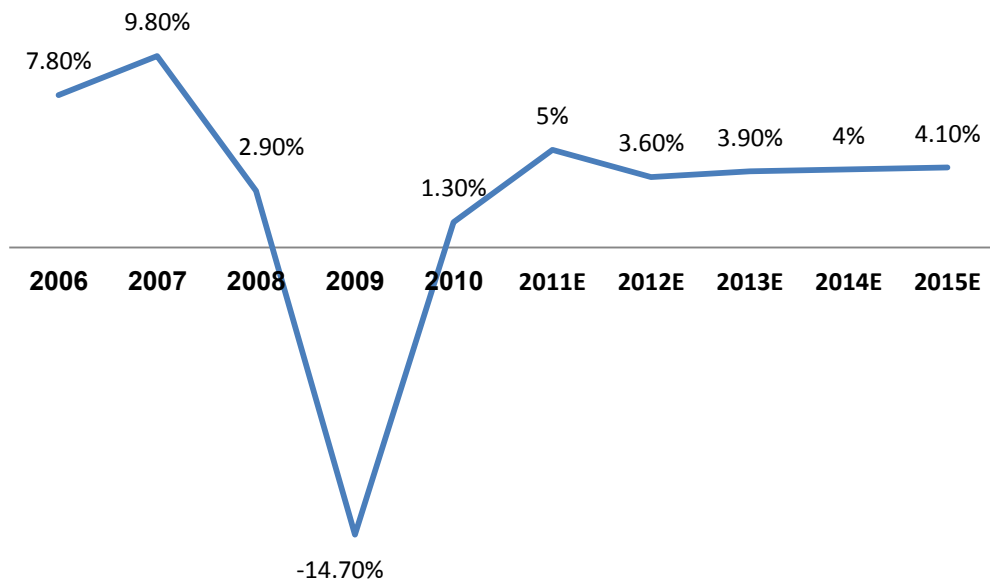

שיעור החוב החיצוני ויבוא הסחורות ושירותים מסך התוצר, נתוני עבר ותחזית¹⁰

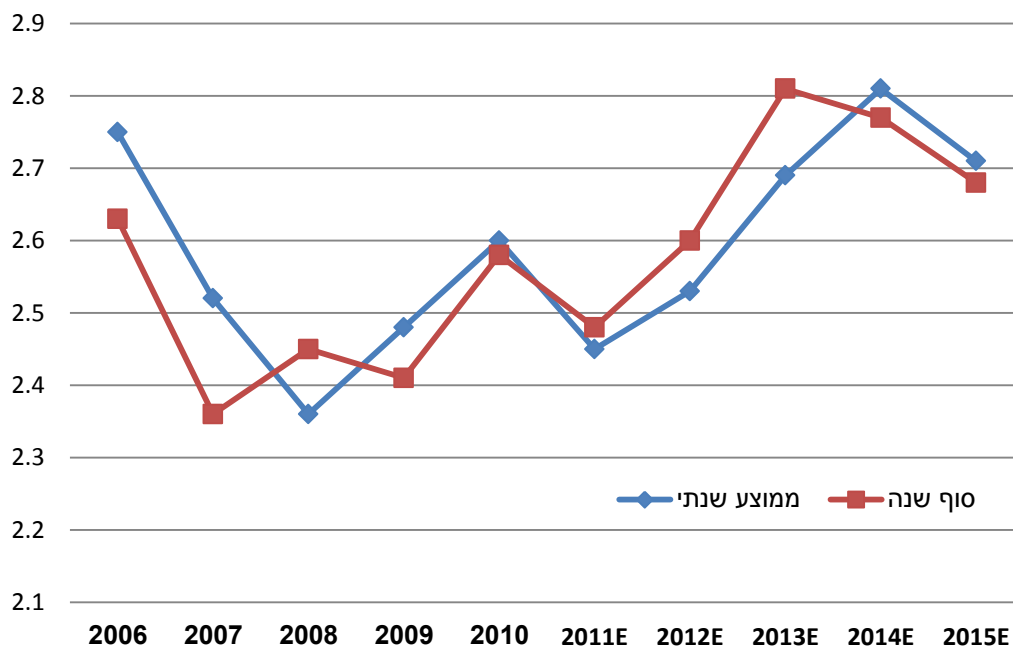

⁹ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון לאוגוסט 2011.
¹⁰ נתוני 2008-2010 מתבססים על הערכות ונתוני 2011-2015 הינם תחזיות ה-Economist Intelligence Unit, נכון לאוגוסט 2011.

שיעור צמיחת התוצר הריאלי, נתוני עבר ותחזית¹¹

שער חליפין LTL/\$US¹², נתוני עבר ותחזית

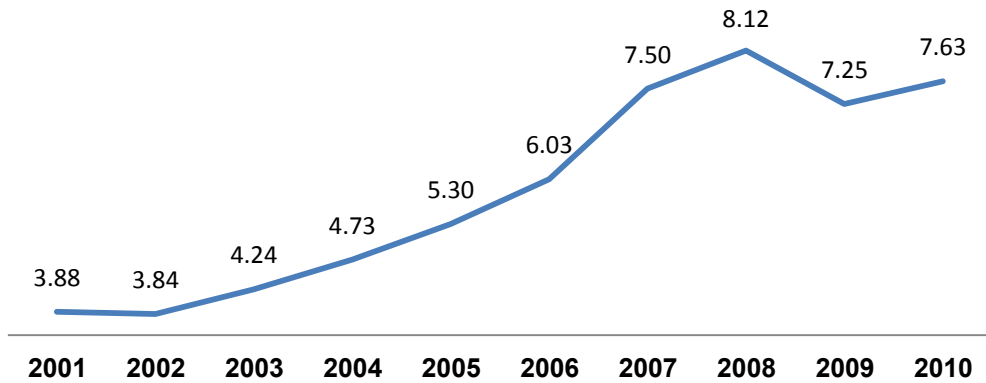
¹¹ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון לאוגוסט 2011.

¹² נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית של ה-Economist Intelligence Unit, נכון לאוגוסט 2011.

מגזרים עיקריים¹³

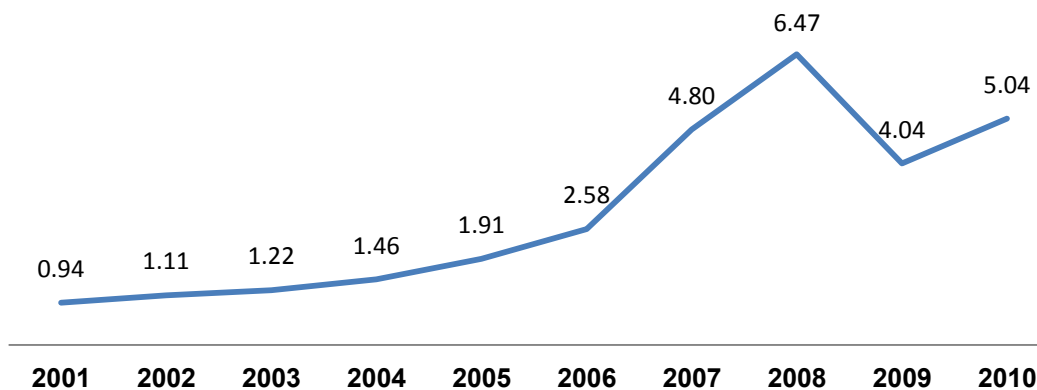
עיקר הפעילות הכלכלית בליטא נובעת מענף השירותים וזהו ענף אשר חווה צמיחה מהירה עקב מדיניות ההשקעה הממשלתית וכן עקב השקעות זרות המופנות למחקר ופיתוח בתחום טכנולוגיות המידע והתקשורת. בשנת 2010 מגזר השירותים היווה 63.7% מהתמ"ג, מגזר התעשייה היווה 31.5% מהתמ"ג וענף החקלאות היווה 4.8% מהתמ"ג.

סך היקף הייצור בתעשיית המזון (במיליארדי LTL)

נכון לשנת 2010, עמד היקף הייצור בתעשיית המזון על 7.63 מיליארד LTL. ענף זה נפגע במהלך המשבר הכלכלי אך שיעור הקיטון בייצור היה הנמוך מבין ענפי התעשייה העיקריים של ליטא. מאז המשבר הכלכלי חזר הענף לצמיחה. נכון לשנת 2010, מהווה תעשיית המזון כ-5% מסך הייצוא של ליטא.

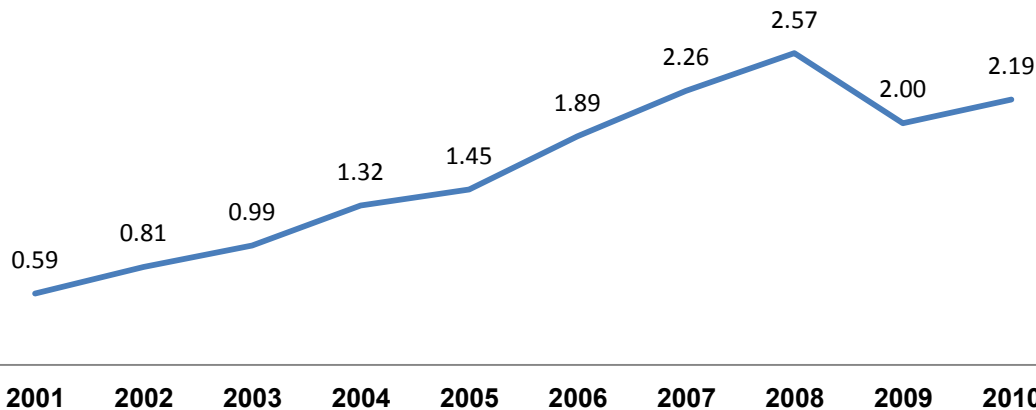
סך היקף הייצור בתעשיית הכימיקלים (במיליארדי LTL)

נכון לסוף 2010, עמד היקף הייצור בתעשיית הכימיקלים על 5.04 מיליארד LTL. היקף הייצור היה במגמת עליה חדה, עד לירידה חדה שחלה בעקבות המשבר הכלכלי. מאז המשבר חזר הענף לצמיחה. נכון לשנת 2010 מהווה תעשיית הכימיקלים כ-11% מסך הייצוא של ליטא.

¹³ נתוני ה-Lithuanian Statistic Department וה-Economist Intelligence Unit.

סך היקף הייצור בתעשיית הריהוט (במיליארדי LTL)

נכון לסוף 2010, סך היקף הייצור בתעשיית הריהוט עמד על 2.19 מיליארד LTL. תעשיית הריהוט אינה מהווה תעשיית ייצוא משמעותית עבור ליטא, אולם יצוא הרהיטים לישראל היווה כ-9% מסך הייצוא של ליטא לישראל בשנת 2010.

התפתחויות אחרונות

- הממשל מעודד השקעות בתחומים עתירי ידע כגון טכנולוגיות מידע, ביוטכנולוגיה וננוטכנולוגיה. קיימת בליטא אוכלוסייה צעירה ומשכילה אשר יכולה להוביל את המחקר והפיתוח בתחומים אלו. הצפי הוא כי עד שנת 2015, מוצרי IT, טכנולוגיות לייצר, ביוטכנולוגיה וננוטכנולוגיה יהוו 25% מסך התמ"ג ו-80% מהייצוא¹⁴.
- נכון לסוף 2010, כמעט כל חברות הבנייה דיווחו על קשיים בהשגת חוזים חדשים וחברות הנדל"ן ממשיכות להביע חששות בנוגע להמשך ירידת מחירי הנדל"ן. במאמץ לעצור את קריסת ענף הבנייה, ממשלת ליטא השיקה תוכנית לשיפוץ ולשיפור הבידוד במבני ציבור ומגורים במדינה, בהיקף של 1.2 מיליארד דולר.
- **תשתיות** – בשנים 2007-2013 צפויה ממשלת ליטא לקבל מענקים בסך 9.7 מיליארד דולר מהאיחוד האירופי לטובת שיפור התשתיות במדינה. פרויקטי תשתית מרכזיים הנמצאים בשלבי תכנון וביצוע שונים הינם: פירוק תחנת הכוח הגרעינית Ignalina, הנחת מסילות רכבת לחיבור המדינות הבלטיות ליתר אירופה ועוד.
- **חקלאות** – המגזר החקלאי של ליטא צפוי לקבל יותר מ-3 מיליארד דולר במהלך השנים 2007-2013, במסגרת המדיניות החקלאית המשותפת של האיחוד האירופי (CAP). בנוסף, האיחוד האירופי מתכנן להשקיע 80 מיליון דולר למימון פרויקטים חקלאיים בליטא, כמו רכישת מכונות וציוד חקלאיים וכן בנייה ושיפוץ של מבנים המשמשים לצרכים חקלאיים.

¹⁴ לפי אתר investlithuania.com

מבט לשנים קדימה¹⁵

ההיבט הפוליטי:

- ✓ הבחירות הבאות לבית הנבחרים הליטאי (Seimas) יחולו בשנת 2012. נכון לעכשיו, הקואליציה מהווה מיעוט בבית הנבחרים והיא מורכבת ממפלגות בעלות אידיאולוגיות שונות (2 מפלגות ימין ו-2 מפלגות מרכז). זאת וחוסר האמון של הציבור בפוליטיקאים יוצרים חוסר יציבות פוליטית. עם זאת, לא צפוי שינוי במדיניות הכלכלית בכל הנוגע לסחר חוץ ועידוד השקעות זרות.
- ✓ תהליך ההפרטה נמצא בשלביו האחרונים כאשר הממשלה צפויה לנסות ולמכור מספר נכסים נוספים בכדי לחזק את הקופה הציבורית. סוגיה מרכזית במדיניות הנוכחית הינה הניסיון לצמצם את הגירעון בתקציב בכדי לעמוד במגבלות אמנת מאסטריכט¹⁶. הגירעון המתרחב בתקציב מהווה את המכשול העיקרי לאימוץ האירו.
- ✓ תחזוקה של שער חליפין קבוע מול האירו תדרוש "פיחות פנימי" על מנת להגביר את התחרותיות.

ההיבט הכלכלי:

- ✓ האינפלציה צפויה להגיע ל-4.1% בשנת 2011 ולרדת בשנים הבאות לרמה ממוצעת של כ-3%.
- ✓ על פי התחזית לשנים 2011-2015, צפויה צמיחה שנתית ממוצעת של 4.12% בתמ"ג.
- ✓ על פי התחזית לשנים 2011-2015, צפוי התוצר לנפש במונחי כוח קנייה לעלות ב-8% בשיעור שנתי ממוצע, לאחר עלייה של 8.5% בשנת 2011 והתייצבות סביב 7.7% ביתר התקופה.
- ✓ שיעור האבטלה צפוי לרדת באופן הדרגתי עד ל-13.9% בשנת 2015, רמה הגבוהה משמעותית מאשר בשנים 2006-2008, בהן עמד שיעור האבטלה הממוצע על 5.2% בלבד.
- ✓ מאז פרוץ המשבר בשנת 2008 ישנה מגמת קיטון בצריכה הפרטית לנפש. עם זאת, בהתאם לעלייה בתוצר, הצריכה הפרטית לנפש צפויה לעלות באופן חד בשנת 2011 ובהדרגה בשנים 2012-2015.

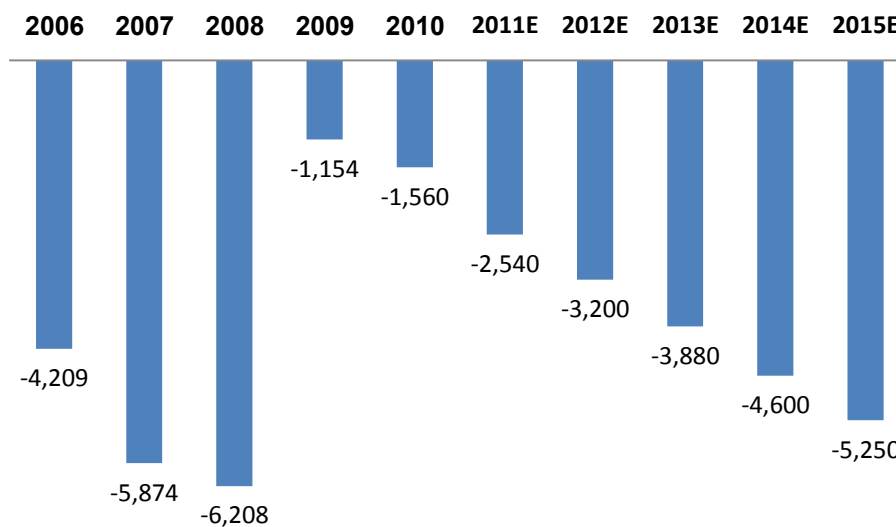
¹⁵ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, אוגוסט 2011.

¹⁶ אמנת מאסטריכט הינה אמנה כלכלית ופוליטית אשר נחתמה בפברואר 1992 על ידי חלק ממדינות אירופה וסימנה את הקמתו של האיחוד האירופי

סחר חוץ¹⁷

ליטא מסתמכת רבות על המסחר עם מדינות אחרות לספק את צרכיהם של תושביה. נכון לשנת 2010, עמד היצוא על כ-25 מיליארד דולר, גידול של כ-24% ביחס לשנת 2009. היבוא עמד על כ-25.3 מיליארד דולר, גידול של כ-22.4% לעומת שנת 2009. מגמת צמיחה זו צפויה להימשך בשנים הבאות ובפרט לאור ההתאוששות ההדרגתית של ארה"ב והגוש האירופי מהמשבר שפקד אותן ואת העולם בשנים 2008-9. להלן גרף המתאר את המאזן המסחרי של ליטא:

המאזן המסחרי של ליטא, נתוני עבר ותחזית (במיליוני דולר)¹⁸

כפי שניתן לראות, המאזן המסחרי של ליטא הינו שלילי באופן עקבי, וצפוי להמשיך ולגדול עד 2015¹⁹.

¹⁷ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, אוגוסט 2011.

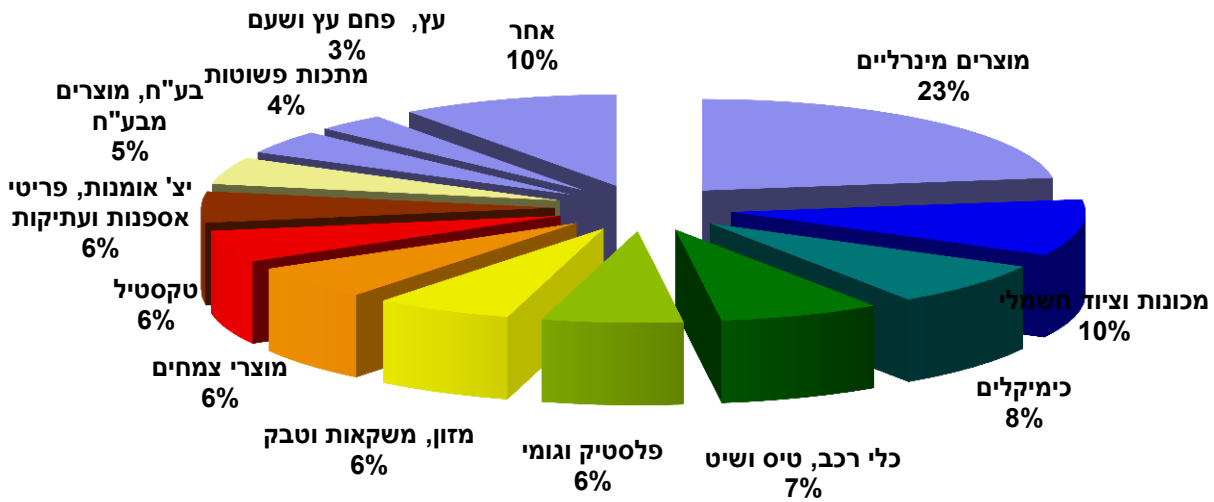
¹⁸ נתוני 2011-2015 מתבססים על תחזית ה-Economist Intelligence Unit, נכון לאוגוסט 2011.

¹⁹ נתוני ה-Economist Intelligence Unit, אוגוסט 2011.

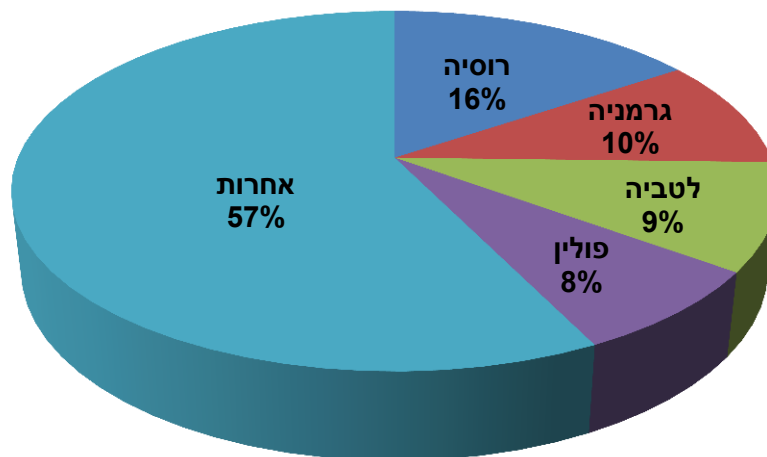
ייצוא

ענפי הייצוא העיקריים של ליטא הינם מוצרים מינרליים (23%) ומכונות וציוד חשמלי (10%).

התפלגות הייצוא מליטא לפי ענפים לשנת 2010

התפלגות הייצוא מליטא לפי מדינות יעד לשנת 2010

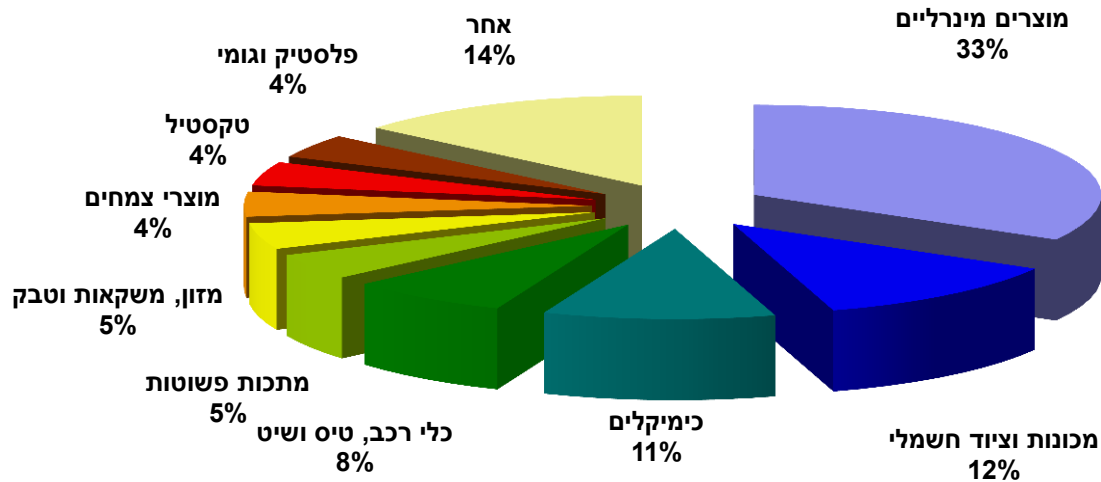

עיקר הייצוא של ליטא מיועד לאותן מדינות שהינן קרובות אליה מבחינה גיאוגרפית.

יבוא

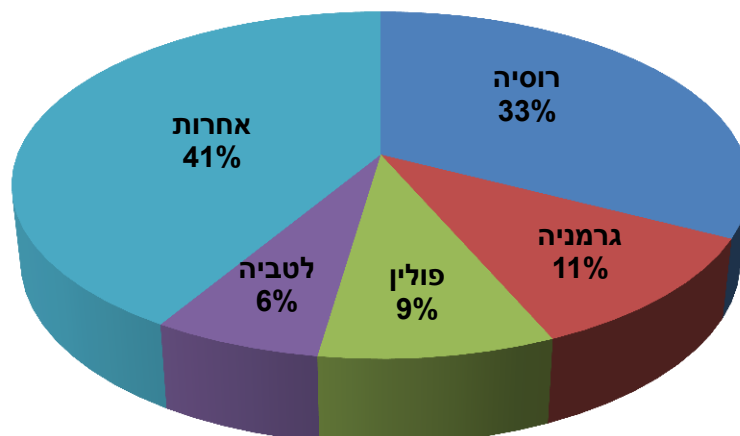
ענפי היבוא העיקריים לליטא הינם ענף המוצרים המינרליים (33%) וענף המכונות והציוד החשמלי (12%).

התפלגות היבוא לליטא לפי ענפים לשנת 2010

ענפי היצוא העיקריים של המדינה הינם גם ענפי הייבוא העיקריים שלה.

התפלגות היבוא לליטא לפי מדינות מוצא לשנת 2010

ניתן לראות כי כמו היצוא, גם היבוא מתקבל ממדינות הקרובות גיאוגרפית לליטא.

דירוג במדדים בינלאומיים

במדד Economic Freedom מקבלת ליטא ציון של 71.3, ונמצאת במקום 24 מתוך 179 מדינות מדורגות (לשם השוואה ישראל נמצאת במקום ה-43 עם ציון של 68.5²⁰).

במדד השחיתות CPI של Transparency International (TI), מקבלת ליטא את הציון 5.0 והיא נמצאת במקום ה-46 מתוך 178 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-30 עם ציון של 6.1).

במדד השחיתות של הפורום הכלכלי העולמי²¹, מקבלת ליטא את הציון 4.38 והיא נמצאת במקום 47 מתוך 139 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-24 עם ציון של 4.91).
במדד השחיתות של הבנק העולמי²², ליטא נמצאת במקום 23 מתוך 183 מדינות מדורגות (ישראל נמצאת במקום ה-29).

²⁰ מדד Economic Freedom לשנת 2010. המדד בודק את הצלחה כלכלית של 183 מדינות לפי קריטריונים שונים.

²¹ מדד The Global Competitiveness לשנת 2010. המדד בודק את התחרותיות במדינות שונות ברחבי העולם.

²² מדד Ease of Doing business לשנת 2011. המדד בודק את הרגולציה בעסקים של 183 כלכלות בעולם.

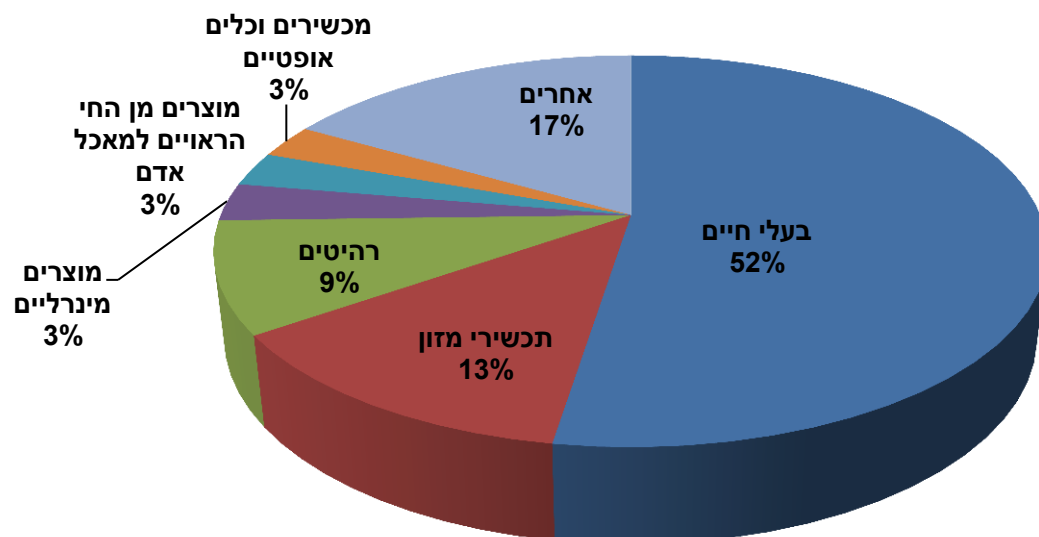
המסחר עם ישראל²³

הייצוא הישראלי לליטא מאופיין בעיקר במוצרים עתירי טכנולוגיה, כאשר היבוא מליטא לישראל הינו חקלאי או קשור לתעשיית המזון. נכון לשנת 2010, עמד היקף הסחר של ישראל עם ליטא על סך של 52.8 מיליון דולר, גידול של 57.7% ביחס לשנת 2009. העודף המסחרי של ישראל מול ליטא עמד על 8.7 מיליון דולר, גידול של 45% לעומת 2009.

יבוא

ישראל יבאה מליטא בעיקר בקר (52% מהיבוא) ותכשירי מזון (13%) בשנת 2010. סך היבוא בשנה זו עמד על 22 מיליון דולר.

התפלגות היבוא לפי ענפים לשנת 2010

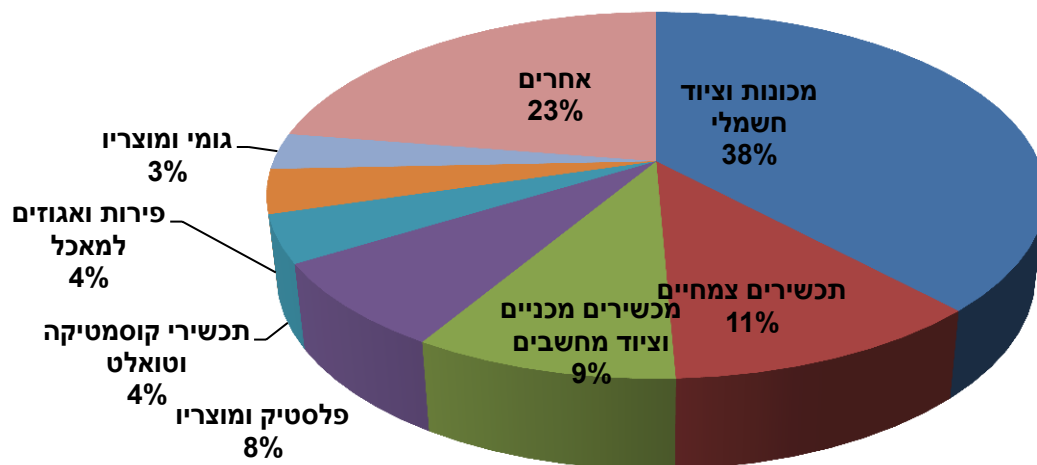

²³ לפי הלמ"ס.

יצוא

עיקר הייצוא של ישראל לליטא בשנת 2010 הורכב ממכונות וציוד חשמלי (38%) ומתכשירים צמחיים (11%). סך הייצוא לליטא בשנת 2010 עמד על 30.8 מיליון דולר.

התפלגות הייצוא לפי ענפים לשנת 2010

ההסכמים הכלכליים בין ליטא וישראל²⁴:

- ❖ Agreement for the Promotion and Reciprocal Protection of Investments (Oct 1994)
- ❖ Agreement on Cultural, Educational and Scientific Cooperation (Oct 1994)
- ❖ Agreement on the Waiver of the Visa Requirement for the Holders of Diplomatic or Service Passports (Mar 1995)
- ❖ Agreement on Cooperation in the Fields of Health and Medicine (Mar 1995)
- ❖ Agreement Concerning Cooperation in the Fields of Communications, Posts and Informatics (May 1997)
- ❖ Agreement on the Abolition of Visa Requirements for the Holders of Regular National Passports (Jun 2000)
- ❖ Convention for the Avoidance of Double Taxation (May 2006)
- ❖ Cooperation in the Field of Tourism (Jun 2010)

²⁴מנתוני אתר משרד החוץ - ISRAEL BILATERAL AGREEMENTS

ניתוח ענפי הזדמנויות ליצוא

ענפים פוטנציאליים להשקעה של היצואנים הישראליים²⁵

- **היי-טק** – שוק ה-IT הליטאי מתפתח במהירות ומעסיק כ- 20 אלף עובדים בתחום. 13 מתוך 20 חברות ה-IT הגדולות במדינות הבלטיות נמצאות בליטא. הן המגזר הציבורי והן הפרטי מציינים פיתוח תשתיות IT כעדיפות אסטרטגית. למגזר הציבורי יש תוכנית רשמית לפיתוח תשתיות IT. במגזר הפרטי יותר ויותר עסקים מתקינים רשתות LAN ארגוניות ועולה המודעות ל-ICT (טכנולוגיות מידע ותקשורת). כמו כן, ישנו מספר הולך וגדל של צרכנים פרטיים הרוכשים מחשבים וציוד היקפי. פוטנציאל היצוא הישראלי לשוק זה הינו למעבדי מולטימדיה חזקים, ציוד רשת ותוכנות שונות בדגש על תוכנות מסחר אינטרנטי.
- **אנרגיה** – בעקבות סגירתה ופירוקה של תחנת הכוח הגרעינית Ignalina, בשנת 2009 עברה ליטא מיצואנית חשמל ליבואנית וכיום כ-50% מהביקוש לחשמל מסופק על ידי יבוא. קיימות ההזדמנויות הבאות בשוק ייצור האנרגיה הליטאי: הקמת תחנת הכוח הגרעינית Visaginas, הרחבה ומודרניזציה של רשת הפצת הגז, הקמת מתקני אחסון גז טבעי, פיתוח של מקורות אנרגיה מתחדשים והקמת ועוד.
- **טכנולוגיית סביבה** – בשנת 1992 השיקה ממשלת ליטא תוכנית להגנת הסביבה, במסגרתה נקבעו הגדרת וסדרי עדיפויות לטיפול בבעיות הסביבתיות הגדולות במדינה. הפיתוח הכלכלי הגביר את הדחיפות למציאת פתרונות לבעיות הללו. על פי תחזיות מסוימות, יש צורך בהוצאה שנתית של 50 מיליון דולר עד לשנת 2015, כדי לעמוד בדרישות איכות הסביבה של האיחוד האירופי. המשרד הליטאי לאיכות הסביבה אחראי על הכשרת הקרקע לעמידה בדרישות אלו. עיקר ההוצאה על איכות הסביבה יופנה לשיפור הטיפול בשפכים, ברשתות הביוב ובניהול פסולת. עם הצורך לעמוד בדרישות האיחוד האירופי, ישנן הזדמנויות משמעותיות עבור ספקי שירותי סביבתי המוכנים לעבוד עם שותפים מקומיים. הזדמנויות אלו כוללות אנליזה כימית במעבדות מיועדות, שיקום אדמה ומי תהום, ייעוץ השפעה סביבתית, ושירותים הקשורים לפסולת מסוכנת ולניהול פסולת בכלל.
- **בנייה** – בשנים 2000-2006, ליטא הייתה ארץ הזדמנויות עבור מפתחי נדל"ן ומשקיעים. בין השנים 2003-2007 מחירי הנדל"ן עלו בשיעור שנתי של 35%-50%. המשקיעים במבנים חדשים במקומות יוקרתיים קיבלו תשואה שנתי גבוהה מאוד על השקעתם. בעקבות המשבר חלה ירידה של כ- 40% בשווי הנדל"ן. נכון לסוף 2010, כמעט כל חברות הבנייה דיווחו על קשיים בהשגת חוזים חדשים וחברות הנדל"ן

²⁵ הנתונים נלקחו מה- NTDB ומאתר GlobalTrade.net.

ממשיכות להביע חששות בנוגע להמשך ירידת מחירי הנדל"ן. במאמץ לעצור את קריסת ענף הבנייה, ממשלת ליטא השיקה תוכנית לשיפוץ ולשיפור הבידוד במבני ציבור ומגורים במדינה, בהיקף של 1.2 מיליארד דולר. תוכנית זו יוצרת הזדמנויות לספקים של כמעט כל המוצרים הקשורים לשיפוץ ובנייה, לרבות צבעים, דלתות, חלונות, ציוד אינסטלציה, תאורה, חומרי בידוד, מערכות חימום, כלים ומכונות.

- **תשתיות** – בשנים 2007-2013 צפויה ממשלת ליטא לקבל מענקים בסך 9.7 מיליארד דולר מהאיחוד האירופי לטובת שיפור התשתיות במדינה. חברות וקבלנים ישראלים יכולים לגשת למכרזים המגובים בכספי המענק ישירות או באמצעות שותפים מקומיים. פרויקטי תשתית מרכזיים הנמצאים בשלבי תכנון וביצוע שונים הינם: פירוק תחנת הכוח הגרעינית Ignalina, הנחת מסילות רכבת לחיבור המדינות הבלטיות ליתר אירופה, מודרניזציה של נמל הים Klaipeda, חיבור רשת החשמל המקומית לרשתות של שבדיה ופולין ועוד.

- **חקלאות** – ליטא הינה יבואנית (נטו) של מוצרי מזון. מוצר המזון העיקריים אשר מיובאים על ידי ליטא הינם: משקאות, מוצרי בשר, פירות, ירקות, קפה, תה ודגנים. זרימת כספי האיחוד האירופי לליטא עשויה ליצור הזדמנויות במגזר החקלאי. המגזר החקלאי של ליטא צפוי לקבל יותר מ-3 מיליארד דולר במהלך השנים 2007-2013, במסגרת המדיניות החקלאית המשותפת של האיחוד האירופי (CAP). בנוסף, האיחוד האירופי מתכנן להשקיע 80 מיליון דולר למימון השקעות ופרויקטים חקלאיים בליטא, כמו רכישת מכונות וציוד חקלאיים וכן בנייה ושיפוץ של מבנים המשמשים לצרכים חקלאיים. כמו כן, ישנה תוכנית ממשלתית לפיתוח כפרי אשר צפויה לחלק מיליוני דולרים לחקלאים לצורך תמיכה בפרישה מוקדמת או יצירת מקורות פרנסה חלופיים לבעלי קרקעות שאינן מתאימות לחקלאות מודרנית, ייעור מחדש של קרקע חקלאית, ארגון מחדש של משקים ואכיפה של סטנדרטים בינלאומיים.

סיכום

כלכלת ליטא חלשה ביחס ליתר מדינות האיחוד האירופי ושיעורי הצמיחה שלה נפגעו בעקבות המשבר הכלכלי. האוכלוסייה בליטא משכילה, עם זאת ליטא סובלת מנתוני דמוגרפיה שליליים כגון הזדקנות האוכלוסייה עקב שיעורי ילודה נמוכים ובריחת מוחות עקב השכר הנמוך יחסית ליתר מדינות האיחוד האירופי. היקפי המסחר של ליטא נמוכים יחסית אולם ישנן הזדמנויות עבור יצואנים ישראלים בתחומי ההיי-טק וטכנולוגיות הסביבה הנמצאים בתנופה בשנים האחרונות וכן בתחומי האנרגיה והתשתיות הממומנים על ידי מענקים מהאיחוד האירופי.